

”Stay hungry. Stay foolish.” Sådan lød opfordringen fra Steve Jobs i en tale til de dimitterende studerende på Stanford University i 2005. Seks år senere – i dagene umiddelbart efter hans død – fik talen nyt liv takket være dens lette tilgængelighed og virale spredning på nettet. Jobs’ ønske for hvordan de dimitterende skulle leve deres liv, kom til at stå som et testamente over hans eget.

DA STEVE HOLDT MINDE- TALEN OVER JOBS

Dagen efter at den karismatiske medgrundlægger af og tidligere administrerende direktør for Apple, Steve Jobs, døde, eksploderede antallet af visninger på nettet af en af hans mest berømte taler, nemlig talen for dimitterende på Stanford University i 2005. Hvor talen den foregående måned i gennemsnit var blevet vist 2.000 gange om dagen, blev den denne ene dag vist mere end

otte millioner gange. I diverse kommentarspor viste tusindvis af brugere deres sidste respekt med kommentarer som ”Tak for alt, Steve” og ”Hvil i fred”. I den nye retoriske situation som dødsfaldet skabte, fik talen fornyet relevans som samlingspunkt for et stort antal mennesker der trængte til at mindes, reflektere og skue fremad.

Talen står som et retorisk mindes-

mærke over en mand der havde et sjældent stort medansvar for at udforme og udbrede den computerteknologi vi i dag omgiver os med. Har du hverken brugt en Mac, en iPod eller en iPad, har du måske talt i en iPhone, handlet musik via iTunes eller set *Toy Story* – alle nyskabelser som Steve Jobs på den ene eller den anden måde nåede at sætte sit fingeraftryk på. Han var en pioner

---

På disse netsteder ligger tusindvis af gamle taler klar til at blive holdt igen, og når nye situationer kalder på retorik, kan gamle taler vise sig at være det mest passende svar.

inden for at gøre computerteknologien tilgængelig for helt almindelige mennesker og ikke mindst at gøre den let og indbydende at bruge. Og udstyret med en visionær, men også kompromisløs perfektionisme var han over tre årtier med til at forme hvad vi bruger teknologien til og hvordan.

Selv om Jobs' dimissionstale på Stanford ikke primært var tænkt som et mindesmærke over ham selv, betød den lette tilgængelighed og virale spredning af den på nettet efter hans død at talen fra den ene dag til den anden undergik en genremæssig mutation og endte som netop dette: en mindetale over taleren selv. Således eksemplificerer talen det efterliv taler(e) i dag kan få i kraft af netbaserede videotjenester som YouTube og TED. På disse netsteder ligger tusindvis af gamle taler klar til at blive holdt igen, og når nye situationer kalder på retorik, kan gamle taler vise sig at være det mest passende svar.

Fra traditionsbundet dimissionstale til viral mindetale

Da Steve Jobs d. 6. juni 2005 besteg talerstolen på Stanford University, var han blevet inviteret til at holde en såkaldt "commencement address" for den afgående årgang. Denne type dimissionstaler er der en lang tradition for på

amerikanske universiteter, ikke mindst eliteuniversiteter som Harvard og Stanford, og med sin tale blev Jobs en del af en flot retorisk kanon der blandt andre tæller talere som John F. Kennedy, Vaclav Havel og Barack Obama. I sin oprindelige retoriske situation indgik Jobs' tale således som en del af en traditionsbundet akademisk højtidelighed og et klassisk overgangsritual. Genremæssigt var der tale om hvad Aristoteles i sin tid identificerede som epideiktisk retorik, altså en klassisk lejlighedstale med den overordnede funktion at formulere og bekræfte fælles værdier.

Siden Stanford i 2008 uploadede Jobs' tale til universitetets nystartede videokanal på YouTube, er den blevet hyldet som en særligt vellykket lejlighedstale der får sagt noget vigtigt og rigtigt, vedkommende og rørende om det gode arbejdsliv, det gode voksenliv, ja, det gode liv. Med tiden er den blevet en del af et helt kompleks på YouTube af såkaldte "inspirerende" og "motive-rende" videoer, et eklektisk kludetæppe af taler, filmklip og Paul Potts' audition på *Britain's Got Talent*. For den nyslåede dimittend, den håbefulde igangsætter og alle os andre der har haft brug for et opbyggeligt budskab på en grå dag, har talen i flere år fungeret som epideiktisk *on demand*, en tale til når den retoriske

situation bød sig.

Med Steve Jobs' død d. 5. oktober sidste år indtraf imidlertid en ny og helt særlig retorisk situation. Da nyheden om den triste begivenhed bredte sig på nettet, blev nyhedshistorierne i flere tilfælde ledsaget af en indlejret videooptagelse af Jobs' tale. Det var eksempelvis tilfældet da det eksklusive videonetsted TED offentliggjorde nyheden på deres blog under overskriften "Til minde om Steve Jobs". For de millioner der så og genså, delte og kommenterede talen i disse dage, fik den en ny overordnet funktion; hvor den før var kendt for primært at inspirere og motivere, blev den nu sat ind i en forståelsesramme der overordnet handlede om at mindes og, som det lød i blogindlægget på TED, om at "se mulighederne i livets tilbage-slag, inklusive døden selv". Dermed holdt talen ikke op med at være epideiktisk, men den fik karakter af at fungere som en eulogi, den særlige epideiktiske undergenre at holde en mindetale over en afdød og samle et fællesskab om at livet skal og vil gå videre. Dog med den særlige twist at det i dette tilfælde var den afdøde selv der stod på talerstolen.

Fra én mands bugspytkirtel til alle menneskers dødelighed

Men hvorfor fungerede Steve Jobs' seks

Talen har i flere år fungeret som epideiktik *on demand*, en tale til når den retoriske situation bød sig.

Det konkrete gør det almene anskueligt og vedkommende, og det almene gør det konkrete perspektivrigt og mindeværdigt.

år gamle dimissionstale så godt som en eulogi over ham selv? Det gjorde den fordi talen rummer hvad der forekommer at være et sjældent ærligt og ligefremt (selv)portræt af manden, hans baggrund, bane og bedrifter, og især fordi dette portræt løbende bruges til at sige noget alment om hvordan rådvildhed, modgang og selv døden kan bringe både den enkelte og fællesskabet videre og fremad. At hans tale skulle indeholde et sådant større, mere alment budskab, gør Jobs godt nok et nummer ud af at underspille i talens indledning som om han godt er klar over at selv om hans pointer er tidløse, rummer de også et stort banalitetspotentiale: ”I dag vil jeg fortælle jer tre historier fra mit liv. Det er dét. No big deal. Bare tre historier.” Ikke desto mindre knytter han, bevidst eller ubevidst, i hver af de tre historier an til Kirkegaard, Nietzsche og antikkens romere og deres tanker om menneskets grundvilkår.

På den ene side bruger Jobs vittelig meget af talen på at fortælle tre historier om sig selv. Om hvordan han som college dropout tog et kalligrafikursus han først 10 år senere kunne se den større betydning af. Om hvordan han under stor mediebevågenhed blev fyret fra Apple i en alder af 30 år, men ad omveje fik succes med virksomheden igen

10 år senere. Og om hvordan han i 2004 fik diagnosticeret kræft i bugspytkirtlen og i løbet af én dag først fik at vide at han skulle dø, og så at en operation kunne redde hans liv. På den anden side lader han for hver af disse tre historier formuleringer falde der gør det klart at anekdoterne ikke alene rummer hver deres større pointe, men også at de pointer, uanset om Jobs har intenderet det eller ej, er variationer over andre tænkeres og andre tiders refleksion over den menneskelige tilværelse. Når han siger: ”[D]u kan ikke forbinde punkterne når du ser fremad; du kan kun forbinde dem når du ser tilbage”, er det en omskrivning af det berømte citat af Kirkegaard: ”Livet forstås baglæns, men må leves forlæns.” Når han siger: ”[D]et viste sig at det at blive fyret fra Apple var det bedste der nogen sinde kunne være sket mig. (...) Det var en medicin der smagte forfærdeligt, men jeg tror patienten havde brug for den”, er det Nietzsches udsagn om at ”Den modstand der ikke slår dig ihjel, gør dig stærk”, han får sagt på ny. Og når han siger: ”At huske på at jeg snart vil være død, er det vigtigste redskab jeg nogen sinde er stødt på til at hjælpe mig med at tage de store valg i livet”, paraphraserer han påmindelsen ”Memento mori”, husk at du skal dø, der kan føres tilbage

til det antikke Rom. Sammen formidler disse to planer i talen, det konkrete og det almene, det simple budskab om at man skal følge sit hjerte og sin intuition, stærkere og smukkere end nogen af dem kunne hver for sig. Det konkrete gør det almene anskueligt og vedkommende, og det almene gør det konkrete perspektivrigt og mindeværdigt.

Steve Jobs’ traditionsbundne dimissionstale fungerede godt som viral mindetale over ham selv fordi den på én gang fortæller en ”lille” historie der tjener til at mindes den afdøde, og en ”stor” historie der tjener til at minde det efterladte fællesskab om dødens naturlighed og nødvendigheden af at livet går videre. Det sidste er vigtigt i en god eulogi, og takket være især én bestemt passage var det i dette tilfælde den afdøde selv der tog dén opgave på sig: ”Ingen ønsker at dø. Selv folk der gerne vil i himlen, vil ikke dø for at komme dertil. Ikke desto mindre er døden en destination vi alle deler. Ingen er nogen sinde undsluppet den. Og det er som det bør være, for døden er højst sandsynlig livets allerbedste opfindelse. Den er livets forandringsagent. Den rydder ud i det gamle for at gøre plads til det nye.” **R**

Uddrag af talen:

Steve Jobs' dimissionstale til de studerende ved Stanford University, 12. juni 2005 (forkortet version)

Jeg er beæret over at være her i dag sammen med jer til jeres afgang fra et af de fineste universiteter i verden. Jeg har aldrig færdiggjort en universitetsuddannelse. Sandheden er at dette er det tætteste jeg nogen sinde er kommet på en afgangsceremoni på et universitet. I dag vil jeg fortælle jer tre historier fra mit liv. Det er dét. No big deal. Bare tre historier.

Den første historie handler om at forbinde prikkerne.

Jeg droppede ud fra Reed College efter de første seks måneder, men jeg blev hængende som en drop-in i yderligere 18 måneder før jeg stoppede helt.

Dengang tilbød Reed College den måske bedste undervisning i kalligrafi i landet. Over hele campus var hver eneste plakat, hver eneste seddel på hver eneste skuffe smukt kalligraferet i hånden. Fordi jeg var droppet ud og ikke behøvede tage de normale timer, besluttede jeg mig for at tage kalligrafitimer for at lære hvordan man gjorde det her. Jeg lærte om fonte med og uden fødder, om at variere afstanden mellem forskellige kombinationer af ord, om hvad der gør fremragende kalligrafi

fremragende. Det var smukt, historisk og kunstnerisk raffineret på en måde som videnskab ikke kan indfange, og det var fascinerende.

Intet af dette havde nogen praktisk anvendelse i mit liv. Men 10 år senere, da vi designede den første Macintosh-computer, kom det hele tilbage til mig. (...)

Igen, du kan ikke forbinde punkterne når du ser fremad; du kan kun forbinde dem når du ser tilbage. (...)

Min anden historie handler om kærlighed og tab.

Jeg var heldig – jeg fandt tidligt i livet det jeg elskede at lave. Woz og jeg startede Apple i mine forældres garage da jeg var 20. Vi arbejdede hårdt, og på 10 år voksede Apple fra bare at være os to i en garage til et firma med en værdi på to milliarder dollars og over 4.000 ansatte. Vi havde lige offentliggjort vores fineste opfindelse – Macintosh'en – et år tidligere, og jeg var lige blevet 30. Og så blev jeg fyret. (...) Det der havde været mit fokus hele mit voksne liv, var væk, og det var frygteligt. (...)

Men noget begyndte langsomt at gå op for mig – jeg elskede stadig det jeg lavede. Udviklingen hos Apple havde på ingen måde ændret det. Jeg var blevet afvist, men jeg var stadig forelsket. Og så besluttede jeg mig for at starte forfra.

Jeg kunne ikke se det dengang, men det viste sig at det at blive fyret fra Apple var det bedste der nogen sinde kunne være sket for mig. Byrden ved at være succesfuld blev erstattet af lethed ved at være en begynder igen, mindre sikker på alting. Det satte mig fri til at påbegynde en af de mest kreative perioder i mit liv. (...)

Jeg er ret sikker på at intet af det ville være sket hvis jeg ikke var blevet fyret fra Apple. Det var en medicin der smagte forfærdeligt, men jeg tror patienten havde brug for den. Nogle gange slår livet dig i hovedet med en mursten. Tab ikke modet. Jeg er overbevist om at det eneste der holdt mig i gang, var at jeg elskede det jeg lavede. I bliver nødt til at finde det I elsker. Og det gælder lige så meget både for jeres arbejde som for jeres partnere. Jeres arbejde kommer til at fylde en stor del af jeres liv, og den eneste måde at være fuldt ud tilfreds er ved at lave noget I synes er et fantastisk

"Stay hungry. Stay foolish." Det var budskabet i den dimissionstale som Steve Jobs i 2005 holdt for afgangseleverne på Stanford University. *YouTube*

stykke arbejde. Og den eneste måde at lave fantastisk arbejde på er ved at elske det I laver. Hvis I ikke har fundet det endnu, så bliv ved med at lede. Lad være med at slå jer til tåls. Som med alle kærlighedsspørgsmål så ved I hvad der er rigtigt når I finder det. Og som med ethvert andet fantastisk forhold så bliver det bare bedre og bedre med årene. Så bliv ved med at lede indtil I finder det. Slå jer ikke til tåls.

Min tredje historie handler om døden. (...)

At huske på at jeg snart vil være død, er det vigtigste redskab jeg nogen sinde er stødt på, til at hjælpe mig med at tage de store valg i livet. Fordi næsten alting – alle ydre forventninger, al stolthed, al frygt for forlegenhed eller fiasko – disse ting mister deres betydning når de stilles over for døden, og så er der kun de ting tilbage som virkelig er vigtige. At huske på at du skal dø, er den bedste måde jeg kender at undgå faren ved at tro at du har noget at miste. Du er allerede nøgen. Der er ikke nogen grund til ikke at følge dit hjerte.

For et års tid siden blev jeg diagnosticeret med kræft. Jeg blev scannet kl. 7.30,

og scanningen viste tydeligt at jeg havde en tumor på min bugspytkirtel. (...) Jeg blev opereret, og nu har jeg det fint.

Det var det tætteste jeg har været på at se døden i øjnene, og jeg håber at det er det tætteste jeg kommer på det i de næste mange år. Men ved at overleve det kan jeg nu sige med lidt større sikkerhed end da døden var et nyttigt, men rent intellektuelt begreb:

Ingen ønsker at dø. Selv folk der gerne vil i himlen, vil ikke dø for at komme dertil. Ikke desto mindre er døden en destination vi alle deler. Ingen er nogen sinde undsluppet den. Og det er som det bør være, for døden er højst sandsynlig livets allerbedste opfindelse. Den er livets forandringsagent. Den rydder ud i det gamle for at gøre plads til det nye. Lige nu er det nye jer, men en dag om ikke så lang tid vil I gradvist blive ældre og ryddet væk. Undskyld, at jeg er så dramatisk, men det er sandheden.

Jeres tid er begrænset, så lad den ikke gå til spilde med at leve andres liv. Lad jer ikke fange af dogmer – hvilket er at leve med resultaterne af andre folks tænkning. Lad ikke larmen af andres meninger drukne jeres egen indre

stemme. Og – vigtigst af alt – hav modet til at følge jeres hjerte og intuition. På en eller anden måde ved de allerede hvad I virkelig ønsker at blive. Alt andet er sekundært.

Da jeg var ung, var der en fantastisk publikation der hed *The Whole Earth Catalog* som var en af min generations bibler. (...) På bagsiden af den sidste udgivelse var der et billede af en vej taget en tidlig morgen, den slags man måske har prøvet at tomle på hvis man er så eventyrlysten. Under billedet stod ordene: "Stay Hungry. Stay Foolish." Det var forfatterens afskedshilsen da de trak sig tilbage. Stay Hungry. Stay Foolish. Det har jeg altid ønsket for mig selv. Og nu hvor I bliver færdige med studierne og skal starte på noget nyt, ønsker jeg det for jer.

Stay Hungry. Stay Foolish.

Mange tak.

Oversættelse: Rasmus Rønlev og Hans Christian Gørup Nielsen

Kilde: <http://news.stanford.edu/news/2005/june15/jobs-061505.html>